

## Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare  
Amf 1/AmfBevbkomp, Adam Sterud,  
adam.sterud@mil.se

Ert datum  
2020-11-23

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare  
FIHM, Erica Axell, 08-562 816 27,  
exp-fihm@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

## **Föreläggande om försiktighetsmått avseende undervattenssprängning v049 i område Bonden, Lysekils kommun**

**Detta beslut ersätter tidigare beslut FIHM2020-889-8**

## **Beslut**

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) beslutar att förelägga Försvarsmakten, org.nr. 202100-4615, att vidta följande försiktighetsmått vid genomförande av undervattenssprängningar i område Bonden, v049:

1. Om inte annat framgår av nedan angivna försiktighetsmått ska verksamheten utföras i enlighet med anmälan samt anmälan om ändring den 23 november 2020.
2. Inom 4 veckor efter genomförd sprängning ska en rapport som redogör för eventuell fiskdöd samt observationer av däggdjur och fåglar inlämnas till FIHM.
3. Innan sändning med aktiv sonar ska detta föregås av så kallad ramp-up eller med en motsvarande form av akustisk varning.<sup>1</sup>
4. Innan sprängning ska området sökas av med utkik efter marina däggdjur och sjöfågel.
5. I det fall tumlare, eller andra marina däggdjur, upptäcks i området ska övningen avbrytas.

<sup>1</sup> Ramp-up innebär antingen en gradvis ökning av källstyrkan (s.k. soft start) eller sändning med full styrka men med långa pauser mellan sändningarna (s.k. slow start).

(EA)

6. Omfattande fiskdöd eller andra avvikelser som bedöms medföra risk för negativ påverkan på naturmiljön ska omgående anmälas till FIHM.

## Bakgrund

Anmälan om sprängning i vatten inkom till FIHM från Amf 1, Försvarsmakten den 1 oktober 2020.

Anmälan avser 18 sjunkbomber à 105 kg styck, ej bottendetonation. Det sprängområde som ska nyttjas är sprängområde Bonden i Lysekils kommun. Omfattning i bottenytan är i underlaget angiven som 1000 m<sup>2</sup>. Påverkan på botten bedöms som 0 m<sup>2</sup> när avståndet till botten är större än sprängningens beräknade radie. Anmälningsskyldig sprängning i vatten får omfatta högst 3000 m<sup>2</sup> enligt 19 § förordning (1998:1388) om vattenverksamheter.

Verksamheten var planerad till dagtid den 19 november 2020.

Anmälan remitterades till Länsstyrelsen i Västra Götalands län den 8 oktober 2020. Länsstyrelsen inkom med svar den 20 oktober 2020 där de meddelade att de inte hade några synpunkter avseende den anmälda verksamheten. Länsstyrelsen vill dock ta del av den miljörapport som sammanställs efter genomförd verksamhet.

FIHM begärde den 8 oktober 2020 en komplettering i ärendet avseende att rätt blankett skulle fyllas i. Svar inkom från Amf 1 den 28 oktober 2020, varpå FIHM begärde ytterligare en komplettering avseende skyddsåtgärder, vilket inkom den 3 november 2020.

I komplettering till anmälan har Amf 1 åtagit sig följande försiktighetsmått som ämnas vidtas i samband med sprängningarna.

- ”Vi kommer spana av området med sonar för att kunna upptäcka större fiskstim och däggdjur som säl och tumlare.”

Sveriges fiskares producentorganisation (SFPO) har vid tidigare liknande verksamhet anfört att de önskar information om när övningar med sprängning äger rum samt att Försvarsmakten i samband med verksamheten ska ta största möjliga hänsyn till fisket. En kopia av detta beslut skickas därför till SFPO.

Den 23 november 2020 inkom Amf 1 med en anmälan om ändring av den anmälda verksamheten. Anmälan avser en ändring av tid för genomförande av verksamheten från 19 november 2020 till den 3 december 2020. Verksamheten kommer i övrigt att bedrivas i enlighet med det ursprungliga underlaget.

## Skäl för beslut

### Bedömning

FIHM gör bedömningen att den anmälda sprängningen i vatten är att betrakta som en anmälningspliktig verksamhet enligt 11 kap. 9 a § miljöbalken (1998:808) och 19 § punkt 5 i förordning (1998:1388) om vattenverksamheter och att anmälningsplikten därmed är uppfylld.

FIHM gör bedömningen att en återrapportering till tillsynsmyndigheten bör ske inom fyra veckor efter genomförd sprängning.

Den anmälda sprängningen är förlagd till en tid på året då den biologiska aktiviteten är relativt låg (november-februari), vilket minskar risken för skada på det marina djurlivet. Enligt en rapport från AquaBiota<sup>2</sup> ligger sprängområde Bonden inom ett viktigt område för tumlare i Skagerrakpopulationen, som finns i området året om, men främst september- februari. FIHM anser därför att det finns skäl att vidta försiktighetsåtgärder för att ytterligare minska risken för skada på fisk och marina däggdjur. FIHM förelägger därför Amf 1 om att vidta ramp-up innan full sändning med sonar – detta för att minska risken att tumlare som befinner sig i fartygets omedelbara närhet avlider eller får hörselskador. Under den valda perioden kan även såväl späckhuggare som delfiner röra sig i området, enligt observationer i SLU artportalen, även om det är ovanligt. FIHM förelägger även om spaning av vattenytan via utkik. Spaning av vattenytan är den mest skonsamma skyddsåtgärden som kan genomföras, dock är det dessvärre inte särskilt effektivt avseende tumlare på grund av dess storlek (längd ca 1,5m). Spaning med utkik efter tumlare och andra däggdjur kräver även god sikt.

Amf 1 har angett i anmälan att de ska använda sonar för att spana efter däggdjur. Det finns dock ingen forskning som stödjer att det skulle gå att upptäcka tumlare (enstaka individer) med Försvarmaktens sonarsystem. Skulle tumlare, eller andra däggdjur, ändå upptäckas med sonar önskar FIHM att bildmaterial sparas och bifogas med slutrapporten. FIHM påminner även om att tumlarens hörselspann är 200Hz till 180kHz, varför extra försiktighet bör vidtas vid sändning med sonar inom dessa frekvenser.

Anmälan saknar till stora delar ett resonemang kring riskavstånd och skyddsåtgärder utifrån hur stort område som bör och kan säkras avseende djurlivet. Sverige saknar dock fastställda riktvärden för när undervattensljud blir så högt att det kan skada det marina djurlivet. Därmed saknas även vedertagna begränsningsvärden som anger vilka nivåer av undervattensljud som kan tillåtas utan att riskera allvarliga miljöeffekter. FIHM bedömer därför inte att det i nuläget är rimligt att kräva att sökande ska ange ett definierat riskområde för sprängövningen utifrån undervattensljud.

<sup>2</sup> J. Carlström, I. Carlén AquaBiota Report 2016:04 Skyddsvärda områden för tumlare i svenska vatten

I de fall avvikelser som kan orsaka olägenhet för miljön inträffar, ska FIHM omgående informeras. Detta för att vid behov ha möjlighet att agera skyndsamt i rollen som tillsynsmyndighet.

FIHM bedömer att den anmälda ändringen inte medför någon förändrad risk eller att den på något annat sätt föranleder en ny prövning. FIHM anser därför inte att det finns skäl att skicka anmälan på remiss med anledning av ändringen utan bedömer att ett nytt beslut kan fattas utifrån samma premisser som föregående beslut.

Under förutsättning att den anmälda verksamheten utförs i enlighet med uppgifterna i anmälan samt följer de försiktighetsmått som meddelas i detta beslut, gör FIHM bedömningen att åtgärden kan ske på ett miljömässigt godtagbart sätt.

### **Tillämpliga bestämmelser**

Detta beslut har fattats med stöd av 2 kap. 4 § miljötillsynsförordningen (2011:13), 11 kap. 9 a § och 26 kap. 21 § miljöbalken (1998:808) samt med hänvisning till 2 kap. 2, 3, 6-7 §§ miljöbalken och 23 § 2a p. förordning (1998:1388) om vattenverksamheter.

Detta beslut är fattat med stöd av FIHM:s delegationsordning, fastställd den 20 oktober 2020 (FM2020-1117:3).

Ewa Axelsson  
Sektionschef

### **Sändlista**

Försvarsmakten

### För kännedom

Amf 1 (avsett för Adam Sterud)  
Länsstyrelsen i Västra Götalands län  
Sveriges Fiskares Producentorganisation (via peter@sfpo.se)

## Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, men skickas till Försvarsinspektören för hälsa och miljö, 107 85 Stockholm.

Ange vilket beslut som överklagas, vilken ändring som begärs samt vilket stöd som åberopas för ändringsyrkandet. Skrivelsen ska vara undertecknad.

För att överklagandet ska kunna prövas ska det ha inkommit till FIHM inom tre veckor från den dag mottagaren tog del av detta beslut.